

БАВНОТО СБЛИЖАВАНЕ

*Образованието и бизнесът започват плахо да си
говорят, но истинската среща тепърва предстои*

ЛЮБА ЙОРДАНОВА

Когато миналата година педагогиката измести правото от третата позиция на най-желаните специалности, не беше ясно дали това е случайност или част от тенденция за намаляване на студентите в най-масовите направления. След излизането на резултатите от рейтинга на висшите училища през 2016 г. вече може да се говори за леко реструктуриране на висшето образование. Икономиката и администрацията и управлението продължават да преобладават в избора на завършващите ученици, но броят на студентите в тях е с 15% по-малък в сравнение с 2013 г. За сметка на това се разширяват направления като медицина, педагогика и информатика и компютърни науки - все професии, от които работодателите и обществото ще имат нужда през следващите няколко години. Този факт дава някакви основания да се говори за начало на рационализирането на избора на кандидат-студентите и обръ-

щане на висшите училища към спецификите на икономиката.

За изпълнителния директор на „Отворено общество“ Георги Стойчев тенденцията за увеличаване на студентите в направления, от които работодателите имат нужда, за сметка на такива, за които през последните години се смяташе, че има неоправдана масовизация, се дължи на комбинация от фактори. Сред тях са както политиките на Министерството на образованието и науката за частично обвързване на финансирането на висшите училища с пазарната реализация на завършилите, така и наличието през последните няколко години на достъпна информация за състоянието на висшето образование и връзката му с пазара на труда. „Тези фактори създават едновременно стимули и предпоставки за рационализиране на поведението и избора на кандидат-студентите и за доближаване на структурата на висшето образование до нужди-

те на пазара на труда“, коментира Стойчев.

ИМА ЛИ ВЕЧЕ ПРОГРАМИСТИ

Бързо развиващата се ИТ индустрия беше първата, която преди няколко години започна да настоява за реформи в образованието така, че то да подготвя качествени хора за пазара на труда. Макар ключът тук да е по-скоро в училищното образование, висшето вече предлага много възможности за квалификация в най-търсените компютърни специалности - както в университет, така и в често движението от самия бизнес ИТ академии. „Младите хора имат желание да се развиват и за това говори засиленият интерес към компютърните науки и ИТ технологиите“, коментира Диана Стефанова, управляващ директор на развойните центрове на VMware за България, Европа, Близкия изток и Африка. Според нея обаче има потенциал за още. „Нуждата на ИТ ин-

дустрията все още е по-голяма от броя на специалистите, които завършват“, казва тя и смята, че е необходимо темповете на увеличаване на студентите по информатика да се ускорят.

Президентът на „Мусала софт“ Елена Маринова смята, че обръщането на тенденцията идва след повече от десет години „просветителска работа, индивидуални инициативи на много компании и лобиране и въвеждане на мерки от страна на последните няколко правителства“. Тя предполага, че влияние върху избора на кандидат-студентите е оказала и реализацията на едно цяло поколение хора в технически специалности, които са показали, че IT секторът е печеливш в много аспекти.

Друг е въпросът дали висшите училища, които в голямата си част изостават като база и внедряване на нови технологии и преподавателски методи, успешно подготвят младите хора по информатика и компютърни науки. Студенти в тези науки, с които „Капитал“ разговаря, разказват, че са със смесени чувства към предложено им от университетите им. От една страна, висшето образование трудно догонва бързо развиващата се индустрия и връзка с практиката рядко има, от друга, пък им дава възможност за изграждане на контакти.

ПОВЕЧЕ ЛЕКАРИ И УЧИТЕЛИ, НО ДАЛИ ЩЕ ОСТАНАТ

Ако при информатиката засиленият интерес може много лесно да се обяс-

ни, по-големият брой студенти по медицина и педагогика е донякъде загадка. Двете професии не дават перспективи за добра реализация в България - освен обидно ниските заплати младите учители попадат в неформална система с остарели нави-

ци, а младите лекари пък удрят на камък още със специализацията си, която рядко протича адекватно.

От тази година държавата направи педагогиката, както и информатиката, приоритетна специалност и я обвърза с финансо-

Търсене на кадри през следващите 5 години

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ	ДЯЛ*
1. Комуникационна и компютърна техника	66.20
2. Електротехника, електроника и автоматика	64.20
3. Здравни грижи	58.20
4. Обществени комуникации и информационни науки	57.80
5. Машинно инженерство	55.40
6. Химични технологии	53.65
7. Материали и материалознание	53.40
8. Енергетика	52.45
9. Информатика и компютърни науки	50.40
* 10. Медицина	50.20

*Дял на работодателите, изразили очакване, че през следващите 5 години нуждата им от кадри, завършили съответното направление, ще се увеличи, намален с дела на работодателите, очакващи, че нуждата им от такива кадри ще се намали. Дяловете са пресметнати само от работодателите, заявили в социологическо проучване през 2015 г., че наемат кадри от направлението.

Търсене на кадри

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ	ДЯЛ*
1. Икономика	47
2. Администрация и управление	21
3. Машинно инженерство	17
4. Електротехника, електроника и автоматика	15
5. Информатика и компютърни науки	14
6. Архитектура, строителство и геодезия	12
7. Педагогика	12
8. Право	11
9. Комуникационна и компютърна техника	10
10. Общо инженерство	10

*Дял на работодателите, заявили, че наемат или очакват през следващите 5 години да наемат кадри, завършили съответното направление. Делът е изчислен от всички анкетирани работодатели в социологическо проучване през 2015 г.

Източник: Рейтингова система на висшите училища в България 2016

ви стимули за висшите училища и студентите. При медицината голямо влияние оказва броят на чуждестранните студенти - в България обучението на бъдещите лекари, фармацевти и стоматолози все още се смята за качествено и на добра цена в сравнение със западноевропейските държави. Както чуждестранните, така и голяма част от българските студенти обаче гледат към реализация в чужбина още преди да са си взели дипломата.

КАКВО ОЩЕ МОЖЕ ДА СЕ НАПРАВИ

За да може връзката образование - бизнес да има наистина дългосрочен ефект за икономиката и обществото, са нужди още много усилия. И те

трябва да започнат още от училище. „Изборът на реализация и висше образование се прави далеч преди последната гимназиална година“, категорични са Мирела Хаджиева и Добромир Добрев, експерти в сферата на висшето образование. И препоръчват данните от рейтинговата система да бъдат разпространени в системата на училищното образование. „Струва ми се, че все още и работодателите, и висшите училища не са достатъчно активни в комуникацията си с гимназистите“, смята и Георги Стойчев. Според него усилията за обвързване на финансирането на висшите училища с реализацията на завършилите на пазара на труда трябва да продължат, както и тези за гарантиране на възможностите за информирани

ран избор от страна на кандидат-студентите.

Според Диана Стефанова от VMware бизнесът има много какво да предложи за повишаването на знанията на IT специалистите в България. „От една страна, университетите предоставят среда за развитие на теоретични познания, а от друга, бизнесът може да приложи работещите модели и да даде практическо ноу-хау“, смята тя. И дава за пример някои инициативи на компанията - IT-академии със СУ „Св. Климент Охридски“ и Нов български университет, лятно практическо обучение за студенти (Talent Boost) и споразумение с Техническият университет - София, за тригодишно сътрудничество в областта на научноизследователската дейност. „Целта на тези партньорства е създаването на среда за развитие на технологични иновации чрез предоставяне на най-модерни технологии и експертен опит от страна на VMware“, обяснява Стефанова. Компанията инвестира усилия и в промотирането на професията на IT специалист и участва в инициативи за ангажиране на повече жени в тази индустрия.

„Колкото по-ранен е контактът на студентите с бизнеса, толкова е по-голяма гаранцията, че те ще намерят бърза реализация на пазара на труда по специалността си“, смятат от Техническият университет - София. Според данните им до 80% от подготвените от висшето училище специалисти в рамките на една година след завършването си намират работа по специалността, и то в България.

Къде са студентите

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ	БРОЙ СТУДЕНТИ
1. Икономика	52 069
2. Администрация и управление	23 305
3. Педагогика	12 562
4. Право	10 605
5. Медицина	8 798
6. Комуникационна и компютърна техника	8 797
7. Информатика и компютърни науки	7 720
8. Електротехника, електроника и автоматика	7 629
9. Педагогика на обучението по...	7 625
10. Архитектура, строителство и геодезия	7 495
...	
48. Математика	435
49. Материали и материалознание	417
50. Металургия	312
51. Теория и управление на образованието	195
52. Теория на изкуството	75

Източник: Рейтингова система на висшите училища в България 2016

За Елена Маринова от „Мусала софт“ срещането на бизнес и университетите вече се случва. „Вярвам, че колелото вече е трудно обротишно завъртяно“, казва тя, но предупреждава за една друга притеснителна тенденция напоследък - силно отстъпване от страна на университетите от академичното за сметка на приложното. „Ако допреди няколко години беше изключително трудно за компаниите да влязат в учебния процес, сега отиваме в другата крайност и на места с лека ръка се жертват базови предмети, за да е „по-привлекателно“ обучението“, забелязала е Маринова. Според нея това ще даде резултат и позитивен тласък в краткосрочен план, защото ще се появят повече „занаятчии“, но „за да бъде България дългосрочно конкурентоспособна, иновативна и произвеждаща висока добавена стойност, са необходими висококвалифицирани,

мислещи, гъвкави хора със стабилна основа, върху която да могат да градят всичко онова, което още не се е появило“.

И КАКВО ТЪРСИ БИЗНЕСЪТ

„IT секторът се развива изключително бързо и за да си добър и да се развиваш в тази сфера, трябва да следваш динамиката на индустрията“, категорична е Диана Стефанова от VMware. Качествата, които компанията търси у бъдещите си служители, са експертиза и капацитет за намиране на разнообразни и ефективни решения на предизвикателствата в ежедневната работа, както и т.нар. меки умения, които са изключително важни при работата в международни компании и способността за работа в екип. „Стабилна основа за професионална кариера, потенциал за развитие, же-

лание за учене, позитивно отношение, екипност“, изрежда и Елена Маринова от „Мусала софт“.

„Проблем за бизнеса е това, че все още специалистите, които излизат от университетите, не са достатъчно добре подготвени за нашите изисквания – имат теоретични знания без допир до практиката, имат познания в дадена материя, без да са уверени, че могат да бъдат приложени в действителност“, коментира HR мениджърът на „Елкабел“ Мариана Добрева. При наемането на нови служители освен необходимата квалификация и компютърна грамотност компанията търси желание за работа, аналитични или изследователски умения, инициативност, мотивация за бъдещо развитие, креативност и иновативно мислене, способност за работа самостоятелно и работа в екип, гъвкавост и адаптивност, отговорност и лоялност. ●

